

Çağdaş Türk Sanatında Kültürel İzlekler 1

Editör: Güzin ALTAN AYRANCIOĞLU

Editör: Doç. Dr. Güzin ALTAN AYRANCIOĞLU

ÇAĞDAŞ TÜRK SANATINDA KÜLTÜREL İZLEKLER I

ISBN 978-625-6135-62-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Aralık 2024, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Kapak Görselleri: Huriye Çelikcan - Güzin Altan Ayrancıoğlu

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Sanat, toplumların kimliğini ve kültürel birikimlerini yansıtan bir ayna gibidir. Çağdaş Türk sanatı, bu bağlamda, hem köklü geleneklerin izlerini taşır hem de modern dünyanın dinamikleriyle şekillenir. Elinizdeki Çağdaş Türk Sanatında Kültürel İzlekler başlıklı bu eser, Türk sanatının güncel dönemini anlamak ve yorumlamak için önemli bir rehber niteliği taşımaktadır.

Bu kitap, Türk sanatında kültürel motiflerin, toplumsal dönüşümlerin ve bireysel yaratıcılığın nasıl harmanlandığını anlamak isteyen okurlar için bir kaynaştır. Geleneksel unsurların modern sanat anlayışıyla nasıl bir diyalog içinde olduğunu, sanatçılarımızın yerel ile evrensel arasındaki dengeyi nasıl kurduğunu gözler önüne sermektedir. Ayrıca, günümüz Türk sanatında kimlik, tarih ve mekân kavramlarının nasıl yorumlandığını irdeleyerek, geçmişten geleceğe uzanan bir kültürel izlek sunmaktadır.

Sanat tarihçileri, araştırmacılar ve sanatseverler için bir kaynak olmanın ötesinde, bu eser, Türk sanatının özgün kimliğini daha geniş bir perspektiften kavramayı amaçlıyor. Kitap boyunca okuyacağınız analizler, sanat eserleri ve sanatçı portreleri, hem entelektüel hem de estetik bir yolculuğa çıkmanızı sağlayacak.

Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazar, araştırmacı ve editörlere teşekkür ederken, okurlarımızın bu çalışmayı keyifle ve ilgiyle okuyacaklarını ümit ediyorum. Türk sanatının kültürel derinliklerine yapacağınız bu yolculuğun, yeni bakış açıları kazandırması dileğiyle...

Doç. Dr. Güzin Altan Ayrancıoğlu

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Doç. Dr. Güzin ALTAN AYRANCIOĞLU

1. Bölüm: Geçmişin İzleri: Balkan Naci İslimyeli Eserlerinde Anadolu Motifleri

Doç. Dr. Ceren TEKİN KARAGÖZ, Pamukkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8718-9608

2. Bölüm: Hz. Fatıma Ana Eli ve Türk Resminde Hz. Fatıma Ana Eline Eserlerinde Yer Veren Sanatçılar

Dr. Gizem BARUT, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-9534-5842

3. Bölüm: Göç Bağlamında Gülsün Karamustafa

Nalan TÜFEKÇİ KARAGÜL, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
ORCID No: 0009-0000-0769-4170

4. Bölüm: Tarih Öncesi Dönemden Günümüze Sanat ve Büyünün Gelişimi, Ortak İlkeleri ve Büyü Kavramından Günümüz Sanatına Bakış

Öğr. Gör. Ümit PARSIL, Adıyaman Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1901-5400

5. Bölüm: Türk Halı ve Kilimlerin Çağdaş Türk Resim Sanatındaki Yeri

Dr. Bilhan CUYA, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-5986-467X

6. Bölüm: Kültürel Mirasın Yorumlanarak Aktarımında İllüstrasyon Tasarımları: Türk Mitolojisi Örnekleme

Öğr. Gör. Onur TOPRAK, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1267-362X

7. Bölüm: Tuvale Yansıyan Anadolu Medeniyeti: Eserleriyle Serpil Akyıl

Doç. Dr. Fatih KARİP, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8957-1568

**8. Bölüm: Tasarımın Sanatla Buluştuğu Nokta: Yurdaer Altıntaş İle Grafik
Tasarımın Kültürel Uyanışı**

Doç. Dr. Zeynep. Pehlivan BASKIN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2627-992X

9. Bölüm: Türk Resim Sanatında İslam Kaligrafisi Etkileri

Arş. Gör. Dr. Zümrüt ŞEN, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9116-3993

10. Bölüm: Çağdaş Türk Resim Sanatında Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Damgalar

Dr. Öğr. Üyesi Huriye ÇELİKCAN
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8725-4251

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

GEÇMİŞİN İZLERİ: BALKAN NACİ İSLİMYELİ ESERLERİNDE ANADOLU MOTİFLERİ

Giriş.....	1
Sonuç.....	14
Kaynakça.....	15

2. BÖLÜM

HZ. FATİMA ANA ELİ VE TÜRK RESMİNDE HZ. FATİMA ANA ELİNE ESERLERİNDE YER VEREN SANATÇILAR

Giriş.....	17
Sonuç	25
Kaynakça	26

3. BÖLÜM

GÖÇ BAĞLAMINDA GÜLSÜN KARAMUSTAFA

Giriş.....	29
Sonuç	39
Kaynakça.....	39

4. BÖLÜM

TARİH ÖNCESİ DÖNEMDEN GÜNÜMÜZE SANAT VE BÜYÜNÜN GELİŞİMİ, ORTAK İLKELERİ VE BÜYÜ KAVRAMINDAN GÜNÜMÜZ SANATINA BAKIŞ

Giriş.....	41
Sonuç	62
Kaynakça.....	64

5. BÖLÜM

TÜRK HALI VE KİLİMLERİN ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATINDAKİ YERİ

Giriş.....	65
Sonuç.....	78
Kaynakça.....	79

6. BÖLÜM**KÜLTÜREL MİRASIN YORUMLANARAK AKTARIMINDA
İLLÜSTRASYON TASARIMLARI: TÜRK MİTOLOJİSİ ÖRNEKLEMİ**

Giriş.....	83
Sonuç.....	97
Kaynakça.....	99

7. BÖLÜM**TUVALE YANSIYAN ANADOLU MEDENİYETİ:
ESERLERİYLE SERPİL AKYIL**

Giriş.....	101
Sonuç.....	110
Kaynakça.....	111

8. BÖLÜM**TASARIMIN SANATLA BULUŞTUĞU NOKTA: YURDAER ALTINTAŞ
İLE GRAFİK TASARIMIN KÜLTÜREL UYANIŞI**

Giriş.....	115
Sonuç.....	132
Kaynakça.....	133

9. BÖLÜM**TÜRK RESİM SANATINDA İSLAM KALİGRAFİSİ ETKİLERİ**

Giriş.....	135
Sonuç.....	146
Kaynakça.....	147

10. BÖLÜM**ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATINDA BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU
VE DAMGALAR**

Giriş.....	151
Sonuç.....	159
Kaynakça.....	159

1. BÖLÜM

GEÇMİŞİN İZLERİ: BALKAN NACİ İSLİMYELİ ESERLERİNDE ANADOLU MOTİFLERİ

Doç. Dr. Ceren TEKİN KARAGÖZ, Pamukkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8718-9608

Sanat kendi hikayemizdir.¹

Balkan Naci İslimyeli

Giriş

Balkan Naci İslimyeli (1947-2022), Anadolu'nun derin kültürel dokusunu modern sanatın dinamikleriyle buluşturan eşsiz bir anlatı dili geliştirmiştir. Yaratıcı kimliği, yalnızca tuvale dökülen renklerden ibaret olmayıp, heykelden yerleştirme sanatına, hatta edebiyata uzanan çok yönlü bir üretim sürecini kapsamaktadır. İslimyeli, akademisyen olarak da sanat dünyasına önemli katkılar sunmuş; yetiştirdiği öğrenciler ve ortaya koyduğu düşünsel mirasla Türkiye Cumhuriyeti'nin sanatının geleceğine yön vermiştir. Onun sanatında, geçmişin birikimiyle bugünün sorgulayıcı ruhu zarif bir uyum içinde yankılanmaktadır. Bu yazıda İslimyeli'nin hayatı, sanata bakışı ve eserlerinde Anadolu kültürünün yansımaları incelenmiş ve sağladığı katkılar ayrıntılı incelenmiştir.

¹ Sanatçının Ayşegül Dönmez ile gerçekleştirdiği röportajda yer alan sözüdür. Sönmez, A. (2009, Haziran 22). Balkan Naci İslimyeli ile söyleşi. Radikal Gazetesi. <https://www.radikal.com.tr>

Görsel 1. Balkan Naci İslimyeli, *Marjinal Porter Novelli*.

20 Eylül 1947'de Adapazarı'nda doğan İslimyeli, ortaöğrenimini Aydın'da tamamladıktan sonra 1968 yılında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Resim Bölümü'ne girmiş ve 1972'de birincilikle mezun olmuştur. 1973 yılında aynı kurumda asistan olarak göreve başlamış; 1975'te Avusturya Hükümeti'nin bursuyla Salzburg'da litografi eğitimi almıştır. 1980-1982 yılları arasında İtalyan Hükümeti'nin bursuyla Floransa Güzel Sanatlar Akademisi'nde çalışmalarını sürdürmüştür; 1983'te sanatta yeterlilik, 1986'da doçentlik ve 1996'da profesörlük unvanlarını almıştır. Akademik kariyeri boyunca Marmara Üniversitesi ve Işık Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmış; birçok öğrenci yetiştirmiştir (www.balkanaciislimyeli.com). 14 Nisan 2022'de Burgazada'da vefat eden İslimyeli, ardından zengin bir sanat mirası bırakmıştır. Eserleri, Türkiye'nin çeşitli müze ve galerilerinde sergilenmiş; sanat dünyasında derin izler bırakmıştır. Ölümünden sonra da eserleri ve düşünceleriyle anılmaya devam etmektedir.

Sanata yaklaşımı, bireysel deneyimlerle toplumsal gerçeklikleri harmanlayan bir perspektife dayanmaktadır. Ayşegül Sönmez ile yaptığı söyleşide, sanata ve hayata bakış açısını derinlemesine anlatmıştır. İslimyeli, 1970'lerin politik atmosferinde resim yapmanın toplumsal gerçekçilikten öte, insanın bütünsel varoluşunu ele almayı gerektirdiğini belirtmiştir. Ona göre, bireyin tutkuları, gerilimleri ve arzuları toplumun dönüşüm süreçlerinden bağımsız değildir; aksine, bu süreçlerle iç içedir. Özellikle varlık, yaşam ve yokluk bilincinin eserlerindeki üç önemli unsur olduğunu söyleyen sanatçı bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Benim ana kaynağım yaşamın kendisi. Ona vicdan gözüyle bakan birinin kayıtları... Kimlik, aidiyet, zaman, suç ve sınırlar başlıklarıyla dünyayı tarrayan, sorgulayan ve sorular üreten birinin günlüğüne girebilecek her şey.